

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**Кафедра правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової
безпеки**

Навчально-науковий інститут №5

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Фінансовий ринок»
обов'язкових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

**072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
(фінансова безпека та фінансові розслідування)**

Харків 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024р. №8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методично
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 13.08.2024 р. №7

Розглянуто на засіданні кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки ННІ №5 протокол від 18.08.2024р. №10

Розробник:

1. Доцент кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки Навчально-наукового інституту №5 ХНУВС, к.ю.н., Добровінський А.В.

Рецензенти:

1. Декан факультету економічних відносин та фінансів Державного біотехнологічного університету, д.е.н., професор Ларіна Т.Ф.;
2. Доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін Навчально-наукового інституту №4 ХНУВС, к.е.н., доцент Павленко Н.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS 3 Загальна кількість годин 90 Кількість тем 10	07 «Управління та адміністрування»; 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»; перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Навчальний курс <u>1</u> (номер) Семестр <u>2</u> (номер) Вид контролю: <u>екзамен</u> (екзамен, залік)
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції — <u>20</u> ; (години) Семінарські заняття — <u>20</u> ; (години) Самостійна робота — <u>50</u> ; (години)		Лекції — <u>6</u> ; (години) Семінарські заняття — <u>4</u> ; (години) Самостійна робота — <u>80</u> ; (години)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни навчальної дисципліни «Фінансовий ринок» є оволодіння здобувачами вищої освіти ступеня «бакалавр» системи компетенцій щодо теоретичних та практичних аспектів управління фінансами за допомогою фінансових посередників та аналізу фінансових послуг, формування комплексного розуміння системи взаємозв'язків на фінансовому ринку та відповідної державної політики у цій сфері.

Завдання вивчення дисципліни «Фінансовий ринок» є вивчення потреб споживача та можливостей їх задоволення на ринку фінансових послуг різними фінансовими інститутами; розуміння основних напрямків державної політики в галузі регулювання фінансових відносин, що виникають на ринку фінансових послуг; набуття вмінь порівняльного аналізу в сфері фінансових послуг та визначення конкурентних переваг і вад окремих видів фінансових послуг.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення ринку фінансових послуг дає базові економічні знання для подальшого вивчення господарського та цивільного права, а також розділів кримінального права, пов'язаних з економічною діяльністю.

Очікувані результати навчання: в результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

— об'єктивні передумови виникнення ринку фінансових послуг, розуміти економічну сутність та визначення фінансової послуги;

- виникнення та етапи розвитку фінансових послуг в Україні;
 - правові основи діяльності з надання фінансових послуг;
 - склад та класифікацію суб'єктів ринку фінансових послуг;
 - склад та класифікацію інструментів (об'єктів) ринку фінансових послуг;
 - інституційну та сегментарну структуру ринку фінансових послуг;
 - поняття та класифікацію фінансового посередництва;
- вміти:**
- самостійно аналізувати закономірності функціонування і розвитку ринку фінансових послуг;
 - розуміти механізм надання фінансових послуг на фінансовому ринку в окремих його сегментах;
 - економічно обґрунтовувати та порівнювати фінансові послуги з метою вибору найбільш прийнятних конкретному споживачеві;
 - оцінювати конкурентоспроможність різних видів фінансових послуг;
 - виконувати операції з інструментами грошового ринку та ринку позичкового капіталу, з інструментами валютного та фондового ринку.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування в ході професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.	
	ЗК01.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу
	ЗК02.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК03.	Здатність планувати та управляти часом.
	ЗК04.	Здатність спілкуватися іноземною мовою
	ЗК05.	Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.
	ЗК06.	Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
	ЗК07.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК11.	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
	ЗК12.	Здатність працювати автономно
	ЗК13.	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК01.	Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки
	СК02.	Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури
	СК03.	Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у
		тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська Системата страхування).
	СК05.	Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
	СК07.	Здатність складати
	СК09.	Здатність здійснювати ефективні комунікації.
	СК10.	Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.
	СК13.	Здатність вміти виявляти загрози і небезпеки фінансової діяльності держави.
	СК14.	Здатність застосовувати отриманні знання щодо захисту фінансових інтересів суб'єктів господарювання правовими засобами.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА №1. Ринок фінансових послуг

Предмет, мета та завдання дисципліни. Зв'язок з іншими теоретичними і прикладними навчальними економічними дисциплінами. Склад, структура і послідовність викладання курсу. Сутність фінансового ринку, його характерні особливості та основні елементи. Місце та роль фінансового ринку у фінансовій системі. Передумови виникнення ринку фінансових послуг. Рух фінансових потоків в економіці. Попит і пропозиція фінансових фондів. Визначення послуги. Економічна сутність фінансової послуги. Форми організації діяльності надання фінансових послуг. Виникнення та етапи розвитку фінансових послуг у мобілізації і розподілі фінансових ресурсів. Забезпечення руху фінансових потоків в економіці. Перетворення заощаджень в інвестиції. Правові основи діяльності з надання фінансових послуг. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001.

ТЕМА №2. Поняття фінансового посередництва, його класифікація.

Склад суб'єктів ринку фінансових послуг. Класифікація суб'єктів ринку фінансових послуг за формою і за функціями. Класифікація суб'єктів ринку фінансових послуг за функціями: продавці і покупці фінансових активів (інструментів, послуг); фінансові посередники; суб'єкти, що виконують допоміжні функції. Прямі учасники фінансового ринку: кредитори та позичальники; емітенти та інвестори (індивідуальні, інституціональні, стратегічні, портфельні); продавці та покупці валюти; страховики та страхувальники та інші. Основні суб'єкти інфраструктури фінансового ринку: професійні учасники, організатори торгівлі, посередники в торговельних угодах, посередницькі фінансові інститути, зберігачі, реєстратори та депозитарії цінних паперів, клірингові депозитарії, розрахунково-клірингові банки, інформаційно-аналітичні інститути. Національна депозитарна система в Україні, її функції, сфера діяльності та учасники. Організаційно оформлені ринки (біржі, торговельно-інформаційні системи), їх призначення. Розрахунково-клірингові установи. Позабіржова торгівля цінними паперами. Розвиток позабіржової торгівлі в Україні. Позабіржова фондова торговельна система (ПФТС). Організація торгівлі цінними паперами на ПФТС.

ТЕМА №3. Інституціональна та сегментарна структура ринку фінансових послуг.

Методологічні підходи до вирішення проблеми структуризації ринку фінансових послуг. Загальна структура ринку фінансових послуг. Інституційна та часова структура ринку фінансових послуг. Кредитно- фінансові інститути та ринок цінних паперів. Грошовий ринок та ринок капіталів. Поняття сегментації фінансового ринку як класифікації потенційних споживачів фінансових послуг

згідно з їхніми вимогами до розвитку фінансового ринку. Характеристика структури ринку фінансових послуг за основними групами та видами фінансових активів.

ТЕМА №4. Інфраструктура ринку фінансових послуг.

Система інфраструктури ринку фінансових послуг. Організаційно оформлені ринки (біржі, торговельно-інформаційні системи). Національна депозитарна система. Розрахунково-клірингові установи. Інформаційно-аналітичні та рейтингові системи. Функції та взаємозв'язок окремих елементів інфраструктури фінансового ринку.

ТЕМА №5. Фінансові послуги на ринку позик.

Фінансові послуги на грошовому ринку. Суб'єкти грошового ринку. Інструменти грошового ринку. Функції грошового ринку. Потреби споживачів послуг на грошовому ринку. Фінансові послуги на валютному ринку. Суб'єкти валютного ринку. Поняття валюти. Функції валютного ринку. Потреби споживачів послуг на валютному ринку. Фінансові послуги на ринку позичкового капіталу. Суб'єкти ринку позичкового капіталу. Інструменти ринку позичкового капіталу. Роль ринку позичкового капіталу в процесі трансформації накопичень в інвестиційні ресурси. Потреби споживачів послуг на ринку середньо- та довгострокових кредитів. Фінансові послуги на фондовому ринку. Суб'єкти фондового ринку. Інструменти фондового ринку. Значення фондового ринку в процесі накопичення капіталу. Потреби споживачів послуг на фондовому ринку.

Фінансові послуги з перейняття ризиків. Суб'єкти ринку послуг з перейняття ризику. Ринок страхових послуг. Місце та роль страхового ринку в процесі руху фінансових фондів. Ринок послуг з хеджування ризику. Інструменти ринку послуг з хеджування ризику. Місце та роль ринку послуг з хеджування ризику в процесі руху фінансових фондів і в структурі грошового, валютного, кредитного та фондового ринків.

ТЕМА №6. Фінансові послуги на ринку грошей.

Розміщення капіталу в банківських установах. Безстрокові і термінові вклади (депозити). Ощадні вклади. Особливості депозитних рахунків до запитання (безстрокових депозитів). Особливості термінових рахунків (вкладів). Депозитні сертифікати. Ощадні сертифікати. Золоті сертифікати. Міжбанківські кредити. Угода про зворотній викуп (репо). Система розрахунків. Готівково-грошові та безготівкові розрахунки. Готівкові розрахунки за допомогою кредитних та дебетних карток. Форми та види безготівкових розрахунків. Умови і принципи організації безготівкового платіжного обороту. Рівні організації безготівкових розрахунків: міждержавні розрахунки, міжбанківські розрахунки, розрахунки юридичних та фізичних осіб. Характеристика основних форм безготівкових розрахунків: платіжними вимогами, платіжними дорученнями, вимогами-дорученнями, чеками, акредитивна форма розрахунків. Грошові

сурогати як інструменти грошового ринку: казначейські зобов'язання, депозитні сертифікати, євродолари, угоди про перепродаж (репо), комерційні векселі, банківські акцепти, фонди ринку грошей. Вексель у платіжному обороті. Види комерційних векселів: прості (соло-векселі) та переказні (тратта), особливості їх обігу. Операції з комерційними векселями. Операції з державними інструментами грошового ринку (казначейськими векселями).

ТЕМА №7. Фінансові послуги на валютному ринку.

Поняття конверсії валюти. Валютні операції (поточні і термінові). Поточні валютні операції (тод, том, спот). Обсяг, мета і організація роботи на ринку операцій спот. Валютний курс і котирування. Основні види котирування валюти. Стратегія валютного арбітражу. Види валютних курсів. Визначення крос-курсу валют. Визначення ефективності операцій, пов'язаних з конвертованістю валют. Операції на форвардному ринку. Умови форвардного контракту. Форвардний валютний курс. Нові форми та модифікації форвардних угод. Валютний «своп». Класифікація «своп» (звичайні, тижневі, одноденні, форвардні). Мета застосування операцій «своп». Валютні ф'ючерси. Особливості валютного ф'ючерсного ринку. Учасники ф'ючерсного ринку. Організація здійснення ф'ючерсної угоди. Валютні опціони. Біржові та позабіржові опціони. Місце валютного ринку у світовій валютній системі. Елементи валютно- фінансових угод. Основні форми міжнародних розрахунків. Валютні клірингові розрахунки.

ТЕМА №8. Фінансові послуги на фондовому ринку.

Структура ринку цінних паперів: первинний, вторинний: біржовий та позабіржовий (вуличний). Види обслуговування емісійних операцій на фондовому ринку. Андерайтинг. Емісійна діяльність держави на фондовому ринку. Випуск облігацій державних позик та бюджетна політика держави. Вкладання капіталу в цінні папери. Поняття й види цінних паперів. Пайові, боргові та похідні цінні папери. Інструменти фондового ринку: акції та облігації як класичні інструменти ринку капіталів, розвиток похідних цінних паперів (деривативів). Особливості формування ринку акцій. Акція як частка у статутному фонді акціонерного товариства. Класифікація та характеристика різних видів акцій. Емісія, реєстрація та розміщення акцій. Способи розміщення. Виплата дивідендів. Корпоративні облігації. Інвестиційні цінні папери. Депозитні та ощадні сертифікати банків. Фактори формування ринку державних цінних паперів. Характеристика державних облігацій. Роль казначейських цінних паперів в управлінні державним бюджетом. Особливості становлення та функціонування ринку муніципальних цінних паперів. Формування курсової вартості акцій. Формування курсової вартості облігацій. Показники, що використовуються для оцінки акцій та облігацій. Показники, що характеризують якість акцій. Показники, що характеризують якість облігацій. Місце фондової біржі на ринку цінних паперів. Біржові операції з цінними паперами. Особливості біржового обігу цінних паперів. Ф'ючерсні та опціонні біржі. Біржові індекси. Індеси українського фондового ринку.

ТЕМА №9. Фінансові послуги з управління ризиком.

Економічна сутність страхування, його функції. Особливості фінансових відносин у сфері страхування. Основні фактори, які визначають ризики у міжнародних валютних, кредитних і фінансових операціях і методи їх страхування. Прийняття ризику страховими компаніями. Форми страхування. Угоди по страхуванню життя як спосіб вкладення капіталу. Переймання ризику як вид фінансової послуги. Посередницькі операції на страховому ринку. Страхові брокери. Методи та критерії вимірювання міри фінансового ризику. Аспекти теорії системи управління інвестиційним ризиком. Місце валютних ризиків в системі комерційних ризиків. Підходи до вибору стратегії захисту від валютних ризиків. Механізм хеджування за допомогою ф'ючерсних та форвардних контрактів. Хеджування за допомогою опціонів. Основні поняття біржової торгівлі ф'ючерсними контрактами. Техніка укладання ф'ючерсних контрактів. Стандартизація ф'ючерсного контракту. Механізм хеджування за допомогою ф'ючерсних контрактів. Проблеми організації ф'ючерсної торгівлі на сучасному етапі розвитку ринку фінансових послуг в Україні. Позабіржовий ринок ф'ючерсних угод. Хеджери, спекулянти та арбітражери як основні учасники ринку термінових контрактів. Загальна характеристика та цілісних груп учасників ринку термінових контрактів. Хеджери. Техніка хеджування. Біржові спекулянти та їх класифікація (позиційні, одноденні, скалпери, спредери). Створення ринку "синтетичних" цінних паперів. Фінансовий інжиніринг. Створення нових фінансових інструментів (продуктів). Комбінація опціонів. Стелажна угода. Стренг, стреп, стріп, спред. Глобальні інвестиційні сертифікати.

ТЕМА №10. Державне регулювання та саморегулювання ринку фінансових послуг.

Необхідність державного регулювання фінансового ринку на етапі становлення його функціональної системи. Мета і форми державного регулювання діяльності на ринку фінансових послуг в Україні. Органи, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг. Поняття ліквідності ринку та платоспроможності фінансових посередників. Захист прав споживачів фінансових послуг. Верховна Рада України. Національний банк України. Кабінет Міністрів України. Міністерство фінансів України. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Державний комітет у справах нагляду за страховою діяльністю. Антимонопольний комітет. Спеціально уповноважений орган виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг. Співпраця та координація діяльності між органами, що здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1 Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни					Вид контролю	
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття		Самостійна робота
Тема № 1. Ринок фінансових послуг.	10	2	2			4	
Тема № 2. Поняття фінансового посередництва, його класифікація.	10	2	2			4	К.р. на 15 хв.
Тема №3. Інституціональна та сегментарна структура ринку фінансових послуг.	8	2	2			4	
Тема № 4. Інфраструктура ринку фінансових послуг.	8	0	2			4	
Тема №5. Фінансові послуги на ринку позик.	8	0	2			4	
Тема № 6. Фінансові послуги на ринку грошей.	10	2	2			6	К.р. на 15 хв.
Тема №7. Фінансові послуги на валютному ринку.	10	2	2			6	
Тема №8. Фінансові послуги на фондовому ринку.	10	2	2			6	
Тема №9. Фінансові послуги з управління ризиком.	8	4	2			6	
Тема №10. Державне регулювання та саморегулювання ринкуфінансових послуг	8	4	2			6	
Всього за семестр:	120	28	28			64	екзамен

4.1.2 Розподіл часу навчальної дисципліни за темами(заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1. Ринок фінансових послуг.	10	2	0		0	8	
Тема № 2. Поняття фінансового посередництва, його класифікація.	8	0	0		0	8	
Тема №3. Інституціональна та сегментарна структура ринку фінансових послуг.	10	2	0		0	8	
Тема № 4. Інфраструктура ринку фінансових послуг.	10	0	1		0	8	

Тема №5. Фінансові послуги на ринку позик.	10	0	1		0	8	
Тема № 6. Фінансові послуги на ринку грошей.	8	0	0		0	8	
Тема №7. Фінансові послуги на валютному ринку.	8	0	0		0	8	
Тема №8. Фінансові послуги на фондовому ринку.	8	0	0		0	8	
Тема №9. Фінансові послуги з управління ризиком.	9	0	2		0	8	
Тема №10. Державне регулювання та саморегулювання ринку фінансових послуг	9	2	0		0	8	
Всього за семестр:	90	6	4		0	80	екзамен

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне оцінювання

Завдання що виносяться на самостійну роботу студента		Література
ТЕМА №1. Ринок фінансових послуг.		
	Скласти таблицю: Порівняння фінансових послуг і фінансових операцій.	Скористатися ЗУ «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»
	Проаналізувати: Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»	
	Підготувати реферат за п. 5.1.1.	
ТЕМА №2. Поняття фінансового посередництва, його класифікація.		
	Порівняти статистичні дані НБУ і Держкомфінмоніторингу щодо обсягів і результатів діяльності фінансових посередників на ринку фінансових послуг.	2, с. 21-38; 5, с. 46-89.
	Дослідити: розкрити мету діяльності oferentiv на різних сегментах ринку фінансових послуг.	
	Підготуватись до дискусії: економічна доцільність діяльності фінансових посередників.	
ТЕМА №3. Інституціональна та сегментарна структура ринку фінансових послуг.		
	Самостійно опрацювати Закони України «Про банки і банківську діяльність», «Про кредитні спілки», «Про інститути спільного інвестування», «Про цінні папери і фондовий ринок», «Про страхування».	

	Охарактеризувати з точки зору економічної доцільності різні підходи до оцінки інституційної структури ринку фінансових послуг.	
	Описати характер взаємовідносин між інституційними учасниками ринку фінансових послуг.	
	ТЕМА №4. Фінансові послуги на ринку позик.	
	Проаналізувати існуючі форми фінансового посередництва(фінансові послуги), порівняти їх і викласти сферу застосування кожної з них.	2, с. 57-72;
	Проаналізувати дані про діяльність фінансових посередників в Україні, порівняти їх з аналогічними даними на регіональному рівні на конкретних прикладах.	5, с. 254-272.
	З'ясувати можливості використання в Україні зарубіжного досвіду впровадження конкретних форм фінансового посередництва.	
	ТЕМА №5. Інфраструктура ринку фінансових послуг.	
	Скласти таблицю: Спільні риси і відмінності в організації діяльності інститутів інфраструктури ринку фінансових послуг в Україні та зарубіжних країнах.	2, с. 389-457;
	Дослідити недоліки чинного законодавства з питань діяльності інститутів інфраструктури ринку фінансових послуг.	5, с. 272-311.
	ТЕМА №6. Фінансові послуги на ринку грошей.	
	Охарактеризувати порядок здійснення розрахунків за допомогою векселів і показати відмінності між простим і переказним векселем. Пояснити порядок дисконтування векселя у банку.	Текст лекції 2, с.279-305;
	Ознайомитись з порядком обчислення простих і складних процентів за різними умовами відкриття депозитних рахунків.	
	ТЕМА №7. Фінансові послуги на валютному ринку.	
	Охарактеризувати порядок визначення валютного курсу при різних способах котирування.	Текст лекції 2, с.337-398;5, с. 345-360.
	Дати оцінку діяльності оферентів валютного ринку.	
	ТЕМА №8. Фінансові послуги на фондовому ринку.	
	Скласти таблицю: Фондові індекси.	2, с. 221-278;
	Проаналізувати роль казначейських цінних паперів в управлінні державним бюджетом.	5, с. 361-387.
	ТЕМА №9. Фінансові послуги з управління ризиком.	
	Скласти схему: Структура фінансових інструментів з перейняття ризику.	Матеріали

Підготуватись до дискусії: Особливості фінансових послуг з перейняття ризиків неспеціалізованими фінансовими посередниками.	практично го завдання 2, с. 457-498; 5, с. 388-401.
ТЕМА №10. Державне регулювання та саморегулювання ринку фінансових послуг.	
Проаналізувати чинне законодавство як нормативну базу проведення валютної політики та організації валютного контролю в Україні.	Матеріали практично го завдання
Охарактеризувати: відмінності у функціях і повноваженнях Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку і Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України.	2, с. 499-555; 5, с. 402-408.

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Місце ринку фінансових послуг в фінансовій системі.
2. Рух фінансових ресурсів та капіталу в економіці та передумови виникнення ринку фінансових послуг.
3. Класифікація сегментів ринку фінансових послуг.
4. Функції ринку фінансових послуг.
5. Характеристика основних інструментів ринку фінансових послуг.
6. Суб'єкти ринку фінансових послуг та їх класифікація.
7. Функції суб'єктів (учасників) ринку фінансових послуг.
8. Система взаємодії суб'єктів ринку цінних паперів.
9. Загальне поняття фінансового посередництва.
10. Банківська Система як основа розвитку ринку фінансових послуг в Україні.
11. Небанківські кредитні інститути.
12. Контрактні фінансові інститути.
13. Ринок фінансового посередництва.
14. Поняття інститутів інфраструктури і позафінансової сфери.
15. Структура ринкової інфраструктури.
16. Функції ринкової інфраструктури.
17. Інституціональна структура на основі макроекономічного підходу.
18. Організація та особливості функціонування депозитного ринку.
19. Послуги для здійснення грошових платежів та розрахунків.

20. Операції з інструментами грошового ринку.
21. Державні фінансові інститути на грошовому ринку.
22. Критерії вибору банку вкладниками.
23. Конверсійні операції на валютному ринку.
24. Форвардні операції. Операції опціон і своп.
25. Визначення ефективності операцій, пов'язаних з конвертованістю валют.
26. Міжнародні розрахунки.
27. Види та групи банківських операцій, які здійснюють банки в Україні.
28. Поняття та економічна роль банківського кредиту.
29. Методи і принципи фінансування та кредитування капітальних вкладень комерційними банками.
30. Лізингові операції як форма організації кредитно-фінансових відносин.
31. Економічна сутність та механізм здійснення факторингових операцій.
32. Економічні основи та специфіка фінансової діяльності кредитних спілок.
33. Характеристика корпоративних цінних паперів.
34. Фактори формування ринку державних цінних паперів.
35. Інші види цінних паперів та похідні (спеціальні) інструменти ринку цінних паперів.
36. Особливості становлення та функціонування ринку муніципальних цінних паперів.
37. Формування курсової вартості цінних паперів.
38. Біржові операції з цінними паперами.
39. Управління портфелем цінних паперів (зарубіжний досвід).
40. Імовірісно-психологічні аспекти проблеми ризику в економіці.
41. Місце валютних ризиків в системі комерційних ризиків. Підходи до вибору стратегії захисту від валютних ризиків.
42. Сучасні методи та схеми хеджування ризиків на фінансовому ринку.
43. Техніка укладання ф'ючерсних контрактів.
44. Хеджери, спекулянти та арбітражери як основні учасники ринку термінових контрактів.
45. Проблеми організації ф'ючерсної торгівлі на сучасному етапі розвитку української економіки.
46. Державна політика на валютному ринку.
47. Кліринг на ринку реальних товарів.
48. Кліринг ф'ючерсних операцій.
49. Типи систем клірингу.
50. Типи та механізми андерайтингу.

5.1.2. Теми наукових робіт

1. Рух фінансових потоків в економіці країни.
2. Фінансовий ринок як історична категорія.
3. Фактори, що визначають розвиток фінансового ринку на сучасному етапі.
4. Фінансові інструменти з невизначеним доходом.
5. Мета і завдання територіальної організації фінансового ринку.
6. Розвиток регіональних фінансових ринків у країнах з перехідною економікою.
7. Фінанси домашніх господарств як складова частина фінансової системи країни.
8. Муніципальні позики як інструмент фінансування критичних суспільних потреб.
9. Роль населення країни у розвитку фінансового ринку.
10. Особливості організації кредитних спілок в Україні.
11. Специфіка діяльності венчурних фондів.
12. Створення і функціонування корпоративного інвестиційного фонду.
13. Благодійні фонди: причини створення та активного розвитку у світовій практиці.
14. Страховики та їх діяльність на ринку страхових послуг.
15. Значення ринку цінних паперів у процесі накопичення капіталу.
16. Особливості та переваги позабіржового ринку цінних паперів.
17. Термінові вклади та їх різновиди (на прикладі декількох банків).
18. Депозитні та ощадні сертифікати: особливості випуску та обігу.
19. Євровалютні кредити як фінансовий інструмент управління пасивними операціями комерційних банків.
20. Тезаврація дорогоцінних металів як спосіб накопичення грошових заощаджень та акумуляції капіталу.
21. Механізм здійснення банками операцій із золотом.
22. Міждержавні розрахунки як окрема організаційна форма, що існує в умовах грошової системи закритого типу.
23. Організація міждержавних розрахунків у грошовій системі відкритого типу.
24. Міжбанківські розрахунки в умовах однорівневої та дворівневої банківської системи.
25. Комерційні папери та банківські акцепти як інструменти грошового ринку.
26. Особливості організації вексельного ринку в Україні.
27. Місце євrorинку на міжнародному ринку позичкових капіталів.
28. Міжнародний ринок позичкових капіталів та особливості його формування.
29. Особливості організації офшорних операцій.
30. Механізм здійснення розрахункових банківських операцій.
31. Забезпечення конкуренції у банківській системі.
32. Роль спеціалізованих небанківських фінансових інститутів на ринку фінансових послуг.
33. Особливості емісійної діяльності держави на фондовому ринку.

34. Проблеми розвитку в Україні ринку спеціальних (похідних) фондових інструментів ринку цінних паперів.
35. Місце політичних ризиків у процесі прийняття рішень на ринку фінансових послуг.
36. Місце країнних ризиків у процесі прийняття управлінських рішень на ринку фінансових послуг.
37. Місце валютних ризиків у системі комерційних ризиків.
38. Проблеми становлення в Україні мережі муніципальних банків.
39. Зарубіжний досвід створення регіональних мереж банків.
40. Основні напрями та фактори зміцнення банківської системи України.
41. Порівняльна характеристика рівня розвитку інфраструктури окремих сегментів фінансового ринку в регіонах України.
42. Проведення операцій на відкритому ринку як традиційний метод емісійно-кредитного регулювання.
43. Механізм встановлення економічних показників регулювання діяльності комерційних банків.
44. Правові основи банківського кредитування: світовий досвід та вітчизняна практика.
45. Поняття та механізм здійснення валютної інтервенції.
46. Механізм здійснення девальвації та ревальвації як методів валютного регулювання, що використовуються традиційно.
47. Роль саморегулюючих організацій на ринку цінних паперів.
48. Вплив податкової політики держави на розвиток та функціонування ринку нерухомості.
49. Вплив приватизації державного майна на розвиток фінансового ринку України.
50. Податкове регулювання фінансової діяльності учасників ринку фінансових послуг в Україні.

6. Методи навчання

Основні методи навчання, що використовуються за темами дисципліни «Фінансовий ринок»: проведення лекцій із застосуванням методів діалогового навчання. Проведення лекцій із застосуванням мультимедійного проєктору шляхом показу слайдів у Microsoft PowerPoint (презентація); семінарські заняття – при проведенні аудиторних занять з навчальної дисципліни «Ринок фінансових послуг» використовуються такі інтерактивні методи навчання, як: метод кейсу, метод інциденту, рольові й ділові ігри. Серед найважливіших засобів навчання особливо варто відзначити засоби візуалізації (слайди, схеми, таблиці, рисунки тощо), які використовують у поєднанні з активною діяльністю студентів. Індивідуальні завдання мають переважно дослідницький характер. Під час вивчення навчальної дисципліни «Ринок фінансових послуг» акцентується увага на теоретичних аспектах функціонування ринку фінансових послуг, а також на практичних заходах щодо реалізації фінансових послуг на різних сегментах ринку у відповідності з чинною законодавчо-правовою базою України та світовим досвідом організації діяльності оферентів на ринках фінансових послуг.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Сутність ринку фінансових послуг, його місце на фінансовому ринку.
2. Рух фінансових потоків в економіці.
3. Попит і пропозиція на ринку фінансових послуг.
4. Класифікація фінансових активів і фінансових послуг.
5. Роль та функції ринку фінансових послуг.
6. Фінансові активи та фінансові послуги, їх класифікація.
7. Склад суб'єктів ринку фінансових послуг.
8. Статистична інформація про діяльність oferentів та споживачів фінансових послуг.
9. Класифікація суб'єктів ринку фінансових послуг.
10. Особливості процесу перетворення заощаджень на інвестиції.
11. Сутність і зміст фінансового посередництва.
12. Функції фінансових посередників.
13. Проблеми функціонування ринків за відсутності фінансових посередників.
14. Підходи до класифікації фінансових посередників.
15. Характеристика структури ринку фінансових послуг.
16. Особливості інституційної та сегментарної структури ринку фінансових послуг.
17. Суб'єкти, інструменти та функції грошового ринку.
18. Суб'єкти і функції валютного ринку.
19. Суб'єкти, інструменти і функції ринку позичкового капіталу.
20. Суб'єкти, інструменти та функції фондового ринку.
21. Суб'єкти, інструменти та функції ринку страхових послуг.
22. Фінансові послуги на грошовому ринку.
23. Фінансові послуги на валютному ринку.
24. Фінансові послуги на ринку позик.
25. Фінансові послуги на фондовому ринку.
26. Фінансові послуги з хеджування ризиків.
27. Попит і пропозиція на грошовому ринку.
28. Формування ресурсного потенціалу комерційними банками.
29. Класифікація банківських депозитів.
30. Порядок відкриття поточного рахунку і строкового депозиту в банківській установі.
31. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб.
32. Методики нарахування процентів за банківськими депозитами.
33. Антиінфляційні заходи та їх ефективність.
34. Структура і динаміка грошової маси.
35. Електронні гроші та їх роль на грошовому ринку.
36. Грошово-кредитний мультиплікатор.
37. Розрахунково-касове обслуговування клієнтів банками.
38. Форми і способи розрахунків.
39. Операції з векселями та іншими борговими зобов'язаннями.
40. Особливості застосування простого і переказного векселів.
41. Державні фінансові інститути на грошовому ринку.

42. Роль і місце Державного казначейства на грошовому ринку.
43. Класифікація фінансових операцій на валютному ринку.
44. Операції банків на валютному ринку.
45. Конверсійні операції на валютному ринку.
46. Операції FOREX.
47. Ринок операцій СПОТ.
48. Операції на форвардному ринку.
49. Форвардні, ф'ючерсні та СПОТ-операції.
50. Валютні опціони. Операції СВОП.
51. Валютний арбітраж.
52. Форми міжнародних розрахунків.
53. Банківські послуги кредитного характеру.
54. Кредитоспроможність позичальника і методи її визначення.
55. Факторингові операції.
56. Лізингові операції.
57. Іпотечне кредитування.
58. Колекторська діяльність на ринку позик.
59. Бюро кредитних історій.
60. Фондовий ринок і ринок цінних паперів.
61. Пайові, боргові та похідні цінні папери.
62. Андеррайтинг, його зміст в цілі.
63. Діяльність з управління активами інституційних інвесторів.
64. Депозитарні послуги.
65. Біржові та позабіржові операції з цінними паперами.
66. Фондові індекси.
67. Теорії портфельного інвестування.
68. Управління портфелем цінних паперів.
69. Переймання ризику страховими компаніями.
70. Угоди із страхування життя як спосіб вкладення капіталу.
71. Перейняття ризиків як вид фінансової послуги.
72. Страхові брокери та їх діяльність на ринку фінансових послуг.
73. Переймання ризиків кредитними інститутами.
74. Переймання ризиків при гарантуванні кредитів та авалюванні векселів.
75. Суб'єкти страхового ринку і форми страхування.
76. Посередницькі операції на страховому ринку.
77. Фінансові послуги з перейняття ризиків.
78. Авальний і акцептний кредит.
79. Поняття інфраструктури ринку фінансових послуг.
80. Державне регулювання ринку фінансових послуг.
81. Організаційно оформлені ринки.
82. Розрахунково-клірингові установи.
83. Національна депозитарна система.
84. Інформаційно-аналітичні системи.
85. Основні завдання державного регулювання ринку фінансових послуг.
86. Поняття ліквідності ринку та платоспроможності фінансових посередників.

87. Захист прав споживачів фінансових послуг.
88. Органи державного регулювання ринку фінансових послуг в Україні.
89. Повноваження Верховної Ради України, Національного банку, Кабінету міністрів України, Міністерства фінансів, Державної комісія з цінних паперів та фондового ринку, Державного комітету у справах нагляду за страховою діяльністю, Антимонопольного комітету з регулювання ринку фінансових послуг в Україні.
90. Зарубіжний досвід регулювання ринку фінансових послуг.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок студентом з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Студент, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття

або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100- бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\begin{array}{l} \text{Загальна} \\ \text{кількість} \\ \text{балів (перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} = \left(\begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{т навчальних} \\ \text{занять} \\ \text{за семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{самостійної} \\ \text{роботи за} \\ \text{семестр} \end{array} \right) / 2 * 10$$

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках курсантів (студентів, слухачів), екзаменових книжках. **Присутність студентів на проведенні підсумкового контролю (екзамену) обов'язкова.** Якщо студент не з'явився на підсумковий контроль (екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі (екзамену), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамену), які використовуються при розрахунку успішності студентів, становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамену).

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної} \\ \text{дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Загальна кількість} \\ \text{балів (перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Кількість балів} \\ \text{за} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем} \end{array}$$

Студент, який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль (екзамен) повторно. Повторне складання підсумкового контролю (екзамену) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз – викладачеві, а другий – комісії, що створюється навчально-науковими інститутами (факультетами). Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Студентам, які отримали не більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 60

балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Студенти, які не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін, відраховуються з Університету. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 60 балів) за підсумковими результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з Університету.

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками.
80-84			
75 – 79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками.
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
65-69			
60-64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1–20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєний, потрібні практичні навички роботи несформовані, всі виконані

			навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки
--	--	--	--

10.Рекомендована література

Основна

1. В.С. Мілаш Господарське право : навч. посіб. Харків: Право, 2017. - 327 с.
2. О.Б. Андрєєва, Ю.М. Жорнокуй, О.П. Гетманець та ін. Господарське право України: підручник: у 2 ч.- Харків : ХНУВС, 2016. Ч. 2. - 2016. - 367 с.
3. В.О. Онищенко, Т.М. Завора Ринок фінансових послуг: навч.Посібник Полтава, ПолтНТУ, 2017- 409 с.
4. О.П. Близнюк, О.М. Іванюта Ринок фінансових послуг: навч. Посібник.Харків,ХДУХТ, 2017. – 255 с.
5. Д.І. Дема, І.В. Абрамова, І.А. Шубенко, Л.В. Недільська, В.М.Трокоз. Ринок фінансових послуг: навч. Посібник К.: Алерта, 2013. - 376 с.
6. Є.М. Сич, В.П. Ільчук , Н.І. Гавриленко Ринок фінансових послуг:навч. посібник К.: Центр учбової літ., 428 с.

Додаткова

1. Закон України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронногообігу цінних паперів в Україні» від 10.12.1997 № 710/97-ВР // www.rada.gov.ua
2. Закон України «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні» від 05.04.2001 №2346-III // www.rada.gov.ua
3. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансовихпослуг» від 12.07.2001 № 2664-III // www.rada.gov.ua
4. Закон України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном прибудівництві житла та операціях з нерухомістю» від 19.06.2003 № 978-IV // www.rada.gov.ua
5. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 № 959-XII // www.rada.gov.ua
6. Закон України «Про заставу» від 02.10.1992 № 2654-XII // www.rada.gov.ua
7. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 № 85/96-ВР // www.rada.gov.ua
8. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 № 679-XIV // www.rada.gov.ua
9. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III // www.rada.gov.ua
10. Закон України «Про іпотеку» від 05.06.2003 № 898-IV // www.rada.gov.ua
11. Закон України від 19.06.2003 № 979-IV «Про іпотечне кредитування,

операції зконсолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати» // www.rada.gov.ua

12. Закон України «Про цінні папери та фондову ринок» від 23.02.2006 № 3480-IV // www.rada.gov.ua

13. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 09.07.2003 № 1057-IV // www.rada.gov.ua

14. Указ Президента України «Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії» від 19.02.1994 № 55/94 // www.rada.gov.ua

Інтернет ресурси

1. Державний комітет статистики України / Режим доступу: [\[http://www.ukrstat.gov.ua\]](http://www.ukrstat.gov.ua)
2. Державна фіскальна служба України / Режим доступу: [\[http://www.sts.gov.ua\]](http://www.sts.gov.ua)
3. Законодавство України щодо фінансового моніторингу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
4. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України / Режим доступу: [\[http://www.me.gov.ua\]](http://www.me.gov.ua)
5. Національний банк України / Режим доступу: [\[http://www.bank.gov.ua\]](http://www.bank.gov.ua)
6. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського // Режим доступу: [\[http://www.nbuv.gov.ua/\]](http://www.nbuv.gov.ua/)
7. Угоди на міжнародному валютному ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/16381204/ekonomika/mizhнародnifinansovi_rinki.
8. Україна фінансова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.u-fin.com.ua>.
9. Українська Національна Іпотечна Асоціація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.unia.com.ua](http://www.unia.com.ua).
10. Ф'ючерси й ф'ючерсні валютні операції [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://mir-ekspertiz.info/287.htm>.
11. Форвард – Forward, форвардний контракт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forexaw.com/46/1651.htm>.